

odvjetnik **DAMIR JELUŠIĆ**, dipl.iur.
Odvjetničko društvo Vukić, Jelušić,
Šulina, Stanković, Jurcan&Jabuka
Rijeka, Nikole Tesle 9/V-VI.
E-mail: immobilis@iskon.hr
Mob: 098 215983

NAKNADA ŠTETE RADI OBJAVE SPORNIH INFORMACIJA PUBLICIRANIH U MEDIJIMA

1. UVOD - PRAVNA PODLOGA

Zakonom o medijima¹ kao temeljnim propisom hrvatskog medijskog prava definirane su pretpostavke za ostvarivanje načela slobode medija, prava novinara i drugih sudionika u javnom informiranju na slobodu izvješćivanja i dostupnost javnim informacijama, prava i obveze nakladnika, javnost vlasništva, ostvarivanje prava na ispravak i odgovor, način obavljanja distribucije tiska, način zaštite tržišnog natjecanja, te prava i obveze drugih pravnih i fizičkih osoba koje djeluju na području javnog informiranja², kao i propisano da će se zakonske odredbe primjenjivati i tumačiti sukladno Europskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda³ koja je dio hrvatskog pravnog poretka⁴. Navedeni Zakon medije definira kao novine i drugi tisak, radijske i televizijske programe, programe novinskih agencija, elektroničke publikacije, teletekst i ostale oblike dnevnog ili periodičnog objavljivanja urednički oblikovanih programskih sadržaja prijenosom zapisa, glasa, zvuka ili slike⁵, nakladnika medija kao svaku fizičku ili pravnu osobu koja putem medija objavljuje programske sadržaje i sudjeluje u javnom informiranju, bez obzira na tehnička sredstva preko kojih se njegovi urednički oblikovani programski sadržaji objavljuju, prenose ili su dostupni javnosti⁶, glavnog urednika medija kao novinara ovlaštenog za uređivanje medija kojeg imenuje nakladnik na način propisan zakonom, s tim da se u elektroničkim medijima glavnim urednikom smatra direktor programa ukoliko glavni urednik nije imenovan⁷, a informaciju kao podatak, tekst, fotografiju, crtež, karikaturu, film, usmeno izvješće, vrijednosni sud ili drugi prilog objavljen u

---

¹ Zakon o medijima (NN 59/04)

² ZM, čl. 1/1.

³ Zakon o potvrđivanju Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (NN - Međunarodni ugovori, broj 18/97, 6/99 - pročišćeni tekst, 8/99 - ispravak i 14/02)

⁴ Ustav Republike Hrvatske (NN 41/01 – pročišćeni tekst i 55/01 - ispravak)

⁵ ZM, čl. 2/2.

⁶ ZM, čl. 2/6.

⁷ ZM, čl. 2/9.

mediju⁸. Konačno, istim je normirano, što je bitno za temu koju obrađuje ovaj rad, da se na utvrđivanje odgovornosti za naknadu štete primjenjuju propisi o obveznim odnosima, osim ako Zakonom nije drugačije određeno⁹. Drugim riječima, nakladnikova se deliktna odgovornost spram oštećenika u svojstvu odgovorne osobe utvrđuje temeljem materijalno-pravnih odredaba Zakona o obveznim odnosima¹⁰ odnosećih na izvanugovorne obvezne odnose.

2. USTAVOM I ZAKONOM O MEDIJIMA ZAŠTIĆENA SUBJEKTIVNA GRAĐANSKA PRAVA

Ustav Republike Hrvatske, u dijelu u kojem jamči zaštitu osobnih i političkih prava, svakom jamči štovanje i pravnu zaštitu njegova osobnog i obiteljskog života, dostojanstva, ugleda i časti¹¹, a to je ustavno pravo inkorporirano u odredbu ZM-a koja normira da svaka osoba ima pravo na zaštitu privatnosti, dostojanstva, ugleda i časti¹² uključujući i osobe koje obavljaju javnu službu ili dužnost, osim u slučajevima koji su u vezi s javnom službom ili dužnošću koju iste obavljaju¹³, dok manji stupanj pravne zaštite uživaju osobe koje svojim izjavama, ponašanjem i drugim djelima u vezi s njihovim osobnim ili obiteljskim životom same privlače pozornost javnosti na način da ZM propisuje kako takve osobe ne mogu zahtijevati istu razinu zaštite privatnosti kao drugi građani¹⁴. Poštivanje prava na privatnost, pod kojim se pravom posebice podrazumijeva pravo na privatnost osobnog i obiteljskog života te, prije svega, pravo na život po vlastitom izboru i opredjeljenju¹⁵, ZM normira kao medijsku obvezu po kojoj su mediji dužni poštovati privatnost, dostojanstvo, ugled i čast građana, a osobito djece, mladeži i obitelji bez obzira na spol i spolno opredjeljenje, izričito zabranjujući objavljivanje informacija kojima se otkriva identitet djeteta, ukoliko se time ugrožava dobrobit djeteta¹⁶. Dakle, iz navedenog je razvidno da kao što ZM na stanoviti način pravno deprivilegira osobe koje svojim izjavama, ponašanjem i drugim djelima u vezi s njihovim osobnim ili obiteljskim životom same privlače pozornost javnosti, on istodobno privilegirano štiti djecu, mladež i obitelj, s posebnim akcentom na zakonsku zaštitu djece. Takvo je normiranje utemeljeno kako na ustavnoj odredbi kojom država posebno štiti djecu¹⁷, tako i na UN-ovoj Konvenciji o pravima

⁸ ZM, čl. 2/13.

⁹ ZM, čl. 21/3.

¹⁰ Zakon o obveznim odnosima (NN 35/05 i 41/08)

¹¹ Ustav RH, čl. 35.

¹² ZM, čl. 7/1.

¹³ ZM, čl. 7/2.

¹⁴ ZM, čl. 7/3.

¹⁵ ZM, čl. 2/17.

¹⁶ ZM, čl. 16/1.

¹⁷ Ustav RH, čl. 62.

djeteta¹⁸ koje je Republika Hrvatska stranka od 1991., a koja države stranke obvezuje da osiguraju da niti jedno dijete ne smije biti izloženo proizvoljnom ili nezakonitom miješanju u njegovu privatnost niti nezakonitim napadima na njegovu čast i ugled, kao i da djeca moraju imati pravo na zakonsku zaštitu protiv takvog miješanja ili napada¹⁹. Judikatura: *...Nadalje, iako je nesporno da u predmetnom članku nije navedeno ime i prezime niti inicijali prvotuziteljice, obzirom da na jednoj od priloženih fotografija nije bilo zasjenjeno lice prvotuziteljice tako da je njome otkriven njen identitet ocijenjeno je daje tužena postupila suprotno odredbi čl. 16/1. Zakona o medijima (NN 59/04). Odredbom čl. 16/1. Zakona o medijima je propisano da su mediji dužni poštovati privatnost, dostojanstvo, ugled i čast građana, a osobito djece, mladeži i obitelji bez obzira na spol i spolno opredjeljenje. Zabranjuje se objavljivanje informacija kojima se otkriva identitet djeteta, ukoliko se time ugrožava dobrobit djeteta. Kako je tužena uz sporni članak objavila fotografiju na kojoj nije zasjenila lice prvotuziteljice, pa je na taj način otkrila njen identitet, po mišljenju suda time je prvo i drugotuziteljici povrijedila privatnost osobnog i obiteljskog života jer su zbog objave te fotografije uslijedila propitkivanja rodbine, prijatelja i poznanika da li je to V. i što joj se dogodilo, kako prema drugotuziteljici i ocu prvotuziteljice, tako i prema samoj prvotuziteljici u vrijeme kada se još nije znalo s kojim uspjehom će završiti liječenje prvotuziteljice i koliko će trajati. Otkrivanje identiteta prvotuziteljice se posebno negativno odrazilo na mladb. prvotuziteljicu koja je u to vrijeme imala 4 godine jer iako ona nije mogla shvatiti značaj činjenice da je njena fotografija objavljena u dnevnom listu svakako je na nju moralo negativno utjecati stalno propitkivanje o nezgodi jer se na taj način stalno morala iznova podsjećati na istu. Kako je na temelju izvedenih dokaza utvrđeno da je objavom predmetne fotografije uz sporni članak otkriven identitet mladb. prvotuziteljice i time ugrožena dobrobit prvotuziteljice uslijed čega je došlo do povrede privatnosti, osobnog i obiteljskog života prvo i drugotuzitelja, ocijenjeno je da je zahtjev prvo i drugotuzitelja osnovan²⁰... Naposljetku, Zakon medije posebno obvezuje na dužnost poštovanja prava na zaštitu identiteta svjedoka i oštećenika kaznenih djela, zabranjujući otkrivanje njihovog identiteta bez znanja i pristanka istih²¹.*

3. DEFINICIJA I VRSTE ŠTETE POČINJENE OBJAVOM SPORNE INFORMACIJE

Zakon štetu definira kao umanjenje nečije imovine ili sprječavanje njezina povećanja (materijalna šteta), te nanošenje drugom fizičkog ili psihičkog bola ili straha (nematerijalna šteta)²². Posrijedi je, dakle, definicija štete koja je normativno stilizirana na gotovo identičan način na koji je šteta bila definirana u trenutku stupanja na snagu ZM-a vrijedećeg Zakona o obveznim odnosima²³ koji je štetu definirao kao umanjenje nečije imovine (obična šteta) i sprečavanje njezina povećanja (izmakla korist), te nanošenje drugom fizičkog ili psihičkog bola ili straha (nematerijalna

¹⁸ Odluka o objavljivanju mnogostranih međunarodnih ugovora kojih je Republika Hrvatska stranka na temelju notifikacija o sukcesiji (NN - Međunarodni ugovori, broj 12/93)

¹⁹ UN-ova Konvencija o pravima djeteta, čl. 16.

²⁰ OGS ZG, Pn-5706/06-15

²¹ ZM, čl. 16/2.

²² ZM, čl. 21/2.

²³ Zakon o obveznim odnosima (NN 53/91, 73/91, 3/94, 7/96 i 112/01)

šteta)²⁴, a sadržajno između tih dvaju definicija štete nema nikakve razlike. Šteta pričinjena objavom sporne informacije, stoga, može biti materijalna, te se manifestirati kao obična šteta i/ili izmakla korist, i nematerijalna koja se manifestira u oštećenikovoju psihičkoju sferi trpljenjem fizičkog i/ili psihičkog bola i/ili straha. S obzirom na činjenicu da je u međuvremenu *stari* ZOO derogiran *novim* koji štetu definira kao umanjenje nečije imovine (obična šteta), sprječavanje njezina povećanja (izmakla korist) i povredu prava osobnosti (neimovinska šteta)²⁵, jasno je da *de lege ferenda*, prigodom noveliranja postojećeg ili donošenja potpuno novog zakona, definiciju štete nalazeću u ZM-u treba pravno harmonizirati s definicijom štete nalazećom u *novom* ZOO-u, pri čemu valja akcentirati da je manje bitna terminološka promjena iz (ne)materijalne u (ne)imovinsku štetu s obzirom da je posrijedi pravna sinonimija, dok je mnogo važnije što *novi* ZOO neimovinsku štetu definira na posve dručiji način, kao povredu prava osobnosti, pa se u dokaznom postupku više ne mora utvrđivati je li objavom netočne informacije oštećenik trpjeo duševne bolove i strah, kao ni jesu li isti bili tolikog intenziteta i trajanja da opravdavaju odmjerenje pravične novčane naknade s tog štetnog osnova, već se dokazima mora utvrditi činjenica da su mu publiciranim informacijama povrijeđena prava osobnosti, jedno ili više njih kumulativno, koje Zakon tek primjerice navodi spominjući kao prava osobnosti pravo na život, tjelesno i duševno zdravlje, ugled, čast, dostojanstvo, ime, privatnost osobnog i obiteljskog života, slobodu i drugo²⁶. Potonja normativna stilizacija, i drugo, jasno ukazuje da prava osobnosti navedena u odredbi čl. 19/2. ZOO-a ne čine *numerus clausus* prava osobnosti, već da se radi o tzv. *otvorenoj listi* prava osobnosti koja u praksi ostavlja mogućnost dokazivanja i utvrđivanja povrede i brojnih inih u toj zakonskoj odredbi nenavedenih prava osobnosti, pri čemu će esencijalnu ulogu odigrati judikatura kroz (ne)priznavanje povreda i drugih nenavedenih prava osobnosti u konkretnim slučajevima.

4. PRAVO NA NAKNADU NEIMOVINSKE ŠTETE RADI OBJAVE SPORNE INFORMACIJE IMAJU I PRAVNE OSOBE

Za vremena važenja *starog* ZOO-a, koji se i dalje primjenjuje u *sub judice* parnicama u kojima je obveza nastala prije stupanja na snagu *novog* ZOO-a, pravne osobe nisu imale pravo na naknadu nematerijalne štete zbog objave sporne informacije u medijima. To je proizlazilo kako iz navedene odredbe čl. 21/2. ZM-a, tako također i iz navedene odredbe čl. 155. *starog* ZOO-a koji se u parnicama radi naknade

---

²⁴ *stari* ZOO, čl. 155.

²⁵ *novi* ZOO, čl. 1046.

²⁶ *novi* ZOO, čl. 19/2.

nematerijalne štete primjenjivao/primjenjuje zato jer je ZM-om normirano da se na utvrđivanje odgovornosti za naknadu štete primjenjuju propisi o obveznim odnosima, dakle stari ZOO, koji je nematerijalnu štetu definirao kao nanošenje drugom fizičkog i/ili psihičkog bola i/ili straha. S obzirom da su bol i strah humane emocije koje su vezane uz biološku bit fizičke osobe²⁷ pravna ih osoba kao neživotna društvena tvorevina po naravi stvari ne može trpjeti. Slijedom toga, sudovi su tužbe pravnih osoba s tužbenim zahjevima usmjerenima na naknadu nematerijalne štete odbijali kao neosnovane: ... *Pobijanom presudom odbijen je tužitelj s tužbenim zahtjevom da mu tuženik plati 1,000.000 HRD s pripadajućim kamatama. Iz obrazloženja prvostepene presude proizlazi da je sud ovako odlučio, jer je nakon provedenog dokaznog postupka utvrdio da ne postoji pravni osnov da se tužitelju naknadi nematerijalna šteta zbog povrede njegovog poslovnog ugleda. Prema odredbi čl. 200/ 1. ZOO-a taksativno su navedeni slučajevi u kojima će sud dosuditi pravičnu naknadu, nezavisno od naknade materijalne štete, a i kad takve štete nema, međutim ovakva šteta može se dosuditi samo fizičkoj, a ne pravnoj osobi. Pravna osoba bi mogla imati samo pravo na naknadu materijalne štete, ukoliko bi joj takva šteta nastala povredom njenog poslovnog ugleda, međutim u takvom slučaju tužitelj je trebao dokazati visinu takve štete*²⁸ ...ZOO-om je propisano pravo fizičke, a ne i pravne osobe na naknadu nematerijalne štete²⁹... Novom definicijom prava osobnosti koja je inkorporirana u novi ZOO-a ta je normativna insuficijencija anulirana normiranjem po kojem svaka fizička i pravna osoba ima pravo na zaštitu svojih prava osobnosti³⁰, a pravna osoba ima sva prava osobnosti osim onih vezanih uz biološku bit fizičke osobe, osobito pravo na ugled i dobar glas, čast, ime odnosno tvrtku, poslovnu tajnu, slobodu privređivanja i drugo³¹. Dakle, u parnicama radi naknade neimovinske štete pričinjene objavom sporne informacije u kojima je obveza nastala nakon stupanja na snagu novog ZOO-a aktivno su legitimirane i fizičke i pravne osobe.

5. ZAHTJEV ZA OBJAVOM ISPRAVKA SPORNE INFORMACIJE ODNOSNO ISPRIKE KADA ISPRAVAK NIJE MOGUĆ KAO POZITIVNA PROCESNA PRETPOSTAVKA

Da bi oštećenik koji smatra da mu je informacijom publiciranom u mediju pričinjena neimovinska šteta mogao steći pravo na ustajanje s tužbom radi naknade štete on se prethodno nakladniku mora obratiti s zahtjevom za objavu ispravka sporne informacije odnosno isprike u slučajevima kada ispravak nije moguć³². Navedeni se zahtjev podnosi glavnom uredniku medija u pisanoj formi u objektivnom prekluzivnom roku od 30 dana računajući od dana objave informacije, te mora biti obrazložen i potpisan od strane podnositelja, kao i sadržavati sve

---

²⁷ novi ZOO, čl. 19/3.

²⁸ PS RH, Pž-27/92

²⁹ VS RH, Rev-71/93

³⁰ novi ZOO, čl. 19/1.

³¹ novi ZOO, čl. 19/3.

³² ZM, čl. 22/2.

potrebne podatke o podnositelju i njegovoj adresi³³. Pod pojmom ispravak ne misli se samo na ispravak u užem smislu, odnosno ispravljanje pogrešnih tvrdnji ili netočnih navoda u objavljenj informaciji, već i na iznošenje činjenica i okolnosti kojima povrijeđeni pobija ili s namjerom pobijanja bitno dopunjuje navode u objavljenom tekstu³⁴, a ako je osoba na koju se odnosi informacija umrla, pravo na objavljivanje ispravka imaju njezina djeca, posvojenici, bračni drug, roditelji, posvojitelji, braća i sestre, ili pravna osoba ako se informacija odnosi na djelatnost pokojnika u vezi s tom pravnom osobom³⁵. Konačno, oštećenik u zahtjevu mora jasno navesti informaciju, odnosno podatak na koju se ispravak odnosi i datum njezine objave³⁶. Ukoliko oštećenik zahtjev ne podnese ili ga ne podnese u propisanom prekluzivnom roku, a pred sudom ipak inicira parnični postupak radi naknade štete, sud je tužbu dužan odbaciti rješenjem, iako u praksi, po našem mišljenju nezakonito, sudovi tužbu i tužbeni zahtjev često odbijaju presudom kao neosnovane³⁷. Judikatura: *...Prema odredbi čl. 22/2. Zakona o medijima (NN 59/04) pravo na tužbu za naknadu nematerijalne štete sukladno općim propisima obveznog prava ima osoba koja je prethodno zatražila od nakladnika objavljivanje ispravka sporne informacije odnosno isprike nakladnika kada ispravak nije moguć. Uvidom u spis je utvrđeno da su prvo i drugotužiteljica dana 11. srpnja 2006.g. putem svojih punomoćnika uputile zahtjev za objavu ispravka informacije tuženoj sukladno odredbi čl. 22/2. Zakona o medijima, dok trećetužitelj toj obvezi nije udovoljio jer su kao podnosioci spomenutog zahtjeva navedeni samo prvo i drugotužiteljica. Kako bez prethodnog izvansudskog obraćanja nakladniku u svrhu ispravka sporne informacije trećetužitelj nema pravo na sudsku zaštitu jer je prema čl. 22/2. Zakona o medijima prethodni zahtjev za ispravak upućen nakladniku procesna pretpostavka za utuženje koju trećetužitelj u ovom slučaju nije ispunio, valjalo je odlučiti kao pod točkom I. izreke ovog rješenja i tužbu odbaciti u odnosu na njega*³⁸... Zaključno, smatramo da de lege ferenda valja preispitati normativnu egzistenciju ove procesne pretpostavke koja nije postojala u ZM-om derogiranom Zakonu o javnom priopćavanju³⁹. Naime, zakonodavčeva je intencija prigodom inkorporiranja ove odredbe u Zakon bila da se čim više sporova nastalih povodom publikacije spornih informacija u medijima riješi vansudskim putem, kako putem publikacije ispravka sporne informacije odnosno isprike u slučajevima kada ispravak nije moguć, tako i normiranjem po kojem se nematerijalna šteta u pravilu naknađuje objavljivanjem ispravka informacije i isprikom nakladnika, te isplatom naknade sukladno općim propisima obveznog prava⁴⁰. Međutim, u praksi se oštećenici i nakon publikacije ispravka odnosno isprike gotovo beziznimno odlučuju na iniciranje parnica radi naknade štete pa je,

---

³³ ZM, čl. 40/1., 2. i 3.

³⁴ ZM, čl. 40/4.

³⁵ ZM, čl. 40/7.

³⁶ ZM, čl. 42/1.

³⁷ OS RI, P-921/06, OS RI, P-227/07, ŽS RI, Gž-3461/07

³⁸ OGS ZG, Pn-5706/06

³⁹ Zakon o javnom priopćavanju (NN 69/03 – pročišćeni tekst)

⁴⁰ ZM, čl. 22/1.

eufemistički rečeno, neupitno da zakonodavčev naum nije polučio uspjeh u praksi jer broj vansudskih rješavanja sporova ovakve vrste nije povećan, a posljedično tome ni priliv istih na sudove smanjen, slijedom čega bi se po našem mišljenju u normativnom pogledu valjalo vratiti na rješenje iz ZJP-a koji nije normirao ovu procesnu pretpostavku ili pak istu osmisliti i normirati na drukčiji način koji bi u praksi doista rezultirala povećanjem broja vansudskih riješenih predmeta ove vrste.

6. ROK ZA USTAJANJE S TUŽBOM RADI NAKNADE ŠTETE

U slučajevima kad oštećenik ispuni poviše navedenu procesnu pretpostavku, odnosno eliminira tu procesnu smetnju, a nakladnik ne objavi zahtjev ili oštećenik smatra da mu objavom istog nije u cijelosti sanirao pričinjenu štetu, on pred nadležnim sudom može u roku od tri mjeseca od dana saznanja za objavu informacije kojom je šteta prouzročena ustati s tužbom radi naknade štete⁴¹. Dakle, valja istaći da je posrijedi subjektivni rok početak tijekom kojeg se računa od dana oštećenikovog saznanja za objavu informacije, te prekluzivni, a ne zastarni rok, što među inim znači da na njega sud mora paziti *ex officio*. Ako oštećenik tužbu ne podnese pravovremeno, u navedenom roku, sud je tužbu dužan rješenjem odbaciti kao nepravovremenu⁴² iako su u praksi, nažalost, nerijetki primjeri da sudovi zbog nepravovremenosti tužbu i tužbeni zahtjev nezakonito presudom odbiju kao neosnovane⁴³. Za primijetiti je, komparacijom navedenih odredaba ZM-a s odredbama njime derogiranog ZJP-a, da je rok za podnošenje tužbe skraćen sa šest mjeseci na tri mjeseca, te da je u ZJP-u taj rok bio objektivni, jer je njime bilo normirano da se tužba radi naknade štete može podići najkasnije u roku od šest mjeseci od dana objave informacije kojom je šteta prouzročena⁴⁴. Smatramo da bi prigodom budućeg normiranja valjalo porazmisliti o ponovnom uvođenju objektivnog roka za ustajanje s tužbom radi naknade neimovinske štete početak tijekom kojeg bi se računao od dana objave informacije na način na koji je to bilo normirano u ZJP-u, uz zadržavanje tromjesečnog roka za podnošenje tužbe kao sasvim dostatno dugog, umjesto sadašnjeg subjektivnog roka početak tijekom kojeg se računa od dana oštećenikovog saznanja za publiciranu informaciju, jer je razlog takvog računanja roka nejasan i, mnogo važnije, u praksi može dovesti do nepotrebnog parničnog sporenja na okolnost dana tužiteljevog saznanja za publiciranje informacije, a s tim u vezi početka tijekom i završetka roka za ustajanje s tužbom i

---

⁴¹ ZM, čl. 23.

⁴² Zakon o parničnom postupku (NN 54/91, 91/92, 112/99, 117/03 i 84/08), čl. 282/1.

⁴³ OS RI, P-688/05

⁴⁴ ZJP, čl. 25.

(ne)pravovremenosti tužbe, što na koncu može sasvim nepotrebno oduljiti raspravljanje, pa je slijedom toga u koliziji s načelom procesne ekonomičnosti⁴⁵.

7. PRETPOSTAVKE U SLUČAJU EGZISTENCIJE KOJIH NAKLADNIK NE ODGOVARA ZA ŠTETU I TERET DOKAZIVANJA U PARNICI

S obzirom da je iz zakonske stilizacije po kojoj je nakladnik koji informacijom objavljenom u mediju prouzroči drugome štetu dužan istu i naknaditi, izuzev u slučajevima propisanim Zakonom⁴⁶, neupitno je da nakladnik ima svojstvo odgovorne osobe, te da je u slučaju iniciranja parnice radi naknade štete upravo i samo on pasivno legitimiran. Međutim, ZM normira i slučajeve u kojima se nakladnik može ekskulpirati od deliktne odgovornosti čak i ako je publikacijom informacije oštećeniku pričinio štetu ili tzv. *ekskulpacijske razloge*. Po Zakonu, nakladnik se može ekskulpirati ako je informacija kojom je šteta učinjena vjerno izvješće s rasprave na sjednici tijela zakonodavne, izvršne ili sudbene vlasti, te tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, ili na javnom skupu, ili je prenesena iz akta tijela zakonodavne, izvršne ili sudbene vlasti ili tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, a njezin smisao nije promijenjen uredničkom obradom⁴⁷, ako je objavljena unutar autoriziranog intervjua⁴⁸, ako je utemeljena na točnim činjenicama ili na činjenicama za koje je autor imao osnovani razlog povjerovati da su točne i poduzeo je sve potrebne mjere za provjeru njihove točnosti, a postojalo je opravdano zanimanje javnosti za objavu te informacije i ako je postupano u dobroj vjeri⁴⁹, ako je posrijedi fotografija oštećenika snimljena na javnome mjestu ili je fotografija oštećenika snimljena uz njegovo znanje i pristanak radi objavljivanja, a oštećenik nije zabranio objavljivanje, odnosno ograničio pravo autora fotografije na iskorištavanje djela⁵⁰, ako je informacija točna, a iz okolnosti slučaja proizlazi da je novinar u dobroj vjeri zaključio da se oštećenik slaže s njezinim objavljivanjem⁵¹, te ako je proizašla iz vrijednosnih sudova autora čije je objavljivanje bilo u javnom interesu, a informacija je dana u dobroj vjeri⁵², uz iznimku po kojoj se ni u slučaju egzistencije jednog ili više *ekskulpacijskih razloga* nakladnik ne može ekskulpirati ako se publicirane informacije odnose na osobne podatke tajnost kojih je propisana zakonom, na informacije o maloljetnim osobama, te informacije

---

⁴⁵ ZPP, čl. 10.

⁴⁶ ZM, čl. 21/1.

⁴⁷ ZM, čl. 21/4., alineja 1.

⁴⁸ ZM, čl. 21/4., alineja 2.

⁴⁹ ZM, čl. 21/4., alineja 3.

⁵⁰ ZM, čl. 21/4., alineja 4.

⁵¹ ZM, čl. 21/4., alineja 5.

⁵² ZM, čl. 21/4., alineja 6.

prikupljene na nezakonit način⁵³. Konačno, ZM propisuje da postojanje pretpostavki odgovornosti za štetu dokazuje tužitelj, dok postojanje pretpostavki za oslobođenje od odgovornosti za štetu dokazuje tuženik⁵⁴. Slijedom toga, s obzirom da se na utvrđivanje nakladnikove (ne)odgovornosti primjenjuju opća pravila obveznog prava, jasno je da isti odgovara po načelu kulpoznosti, i to načelu predmnijevane krivnje⁵⁵, s tim da se krivnja predmnijeva u stupnju obične nepažnje⁵⁶, a na tužitelju je teret dokazivanja egzistencije inih pretpostavaka deliktne odgovornosti *in concreto*. S druge strane, teret dokazivanja egzistencije *ekskulpacijskih razloga* leži na nakladniku u procesnom svojstvu tuženika. S obzirom na činjenicu da je derogirani ZJP na pravno gotovo identičan način normirao navedene *ekskulpacijske razloge*, a judikatura utemeljena na ZM-u s obzirom na relativno kratki rok protekao od dana njegova stupanja na snagu, posebice na najvišem Sudu, je prilično rijetka, donosimo prikaz judikature po pitanju *ekskulpacijskih razloga* bazirane na odredbama ZJP-a: *...Revizija nije osnovana. Osporena presuda ispitana je u granicama razloga iz čl. 386. ZPP i utvrđeno je da je ista donesena u postupku u kojem nije učinjena bitna povreda odredaba parničnog postupka iz čl. 354/2. toč. 10. ZPP i uz pravilnu primjenu materijalnog prava. Predmet spora je zahtjev za naknadu štete prouzročene objavljivanjem informacije u javnom glasilu, konkretno objavljivanjem u dnevniku "S." od 15. srpnja 1993. na 1. i 9. stranici naslova: "I. C. i C. radili su za UDBU". Sporno je postoji li odgovornost tuženika kao nakladnika dnevnika "S." za štetu koja je predmet zahtjeva. Odlučujući o sporu sudovi su utvrdili da je tuženik kao nakladnik dnevnika "S." od 15. srpnja 1993. na 1. i 9. stranici objavio naslov "I. C. i C. radili su za UDBU"; da je uz taj naslov objavljen i podnaslov: "Svjedočenje V.V. pred zagrebačkim Općinskim sudom", te da je V.V., saslušan kao svjedok u kaznenom postupku pred Općinskim sudom u Zagrebu broj K-651/92, na raspravi od 14. srpnja 1993., u svom iskazu naveo za tužitelja tvrdnje koje je tuženik objavio u svom članku. Na tako utvrđeno činjenično stanje, sudovi su pravilno primijenili materijalno pravo kada su ocijenili da o osnovanosti tužbenog zahtjeva treba odlučiti primjenom odredbe iz čl. 23/1. toč. 1. Zakona o javnom priopćavanju ("Narodne novine" broj 83/96; dalje: ZJP) i tu odredbu pravilno su primijenili kada su utvrdili da tuženik za spornu štetu ne odgovara i tužbeni zahtjev odbili. Odredba čl. 23/1. toč. 1. ZJP glasi kako slijedi: "(1) Nakladnik se oslobađa odgovornosti za naknadu štete: 1. ako je informacija kojom je šteta učinjena točno i potpuno izviješće s rasprave na sjednici tijela javne vlasti ili javnome skupu ili je prenesena iz isprave pribavljene od tijela javne vlasti, a njezin smisao nije promijenjen uredničkom obradom," Iz citiranog propisa proizlazi da se nakladnik oslobađa odgovornosti za naknadu štete pod uvjetom da su ispunjene dvije pretpostavke: 1. ako je informacija kojom je šteta učinjena točno i potpuno izviješće s rasprave na sjednici tijela javne vlasti ili javnome skupu, ili je prenesena iz isprave pribavljene od tijela javne vlasti, i 2. ako smisao informacije nije promijenjen uredničkom obradom. Iz utvrđenog činjeničnog stanja slijedi da su u konkretnom slučaju ispunjene obje pretpostavke za oslobođenje tuženika od odgovornosti za naknadu štete, jer je informacija prenesena iz zapisnika s rasprave od 14. srpnja 1993. u kaznenom predmetu Općinskog suda u Zagrebu broj K-651/92 o saslušanju svjedoka V.V. i smisao te*

---

⁵³ ZM, čl. 21/5.

⁵⁴ ZM, čl. 21/6.

⁵⁵ novi ZOO, čl. 1045/1.

⁵⁶ novi ZOO, čl. 1045/2.

informacije nije promijenjen uredničkom obradom, kako je to pravilno ocijenjeno u osporenoj presudi. Tužitelj je sasvim sigurno, kako to navodi u reviziji, objavljivanjem predmetne informacije pretrpio štetu, međutim za tu štetu, kako je naprijed obrazloženo, ne odgovara tuženik kao nakladnik⁵⁷...Prema odredbi čl. 23/1. toč. 6. ZJP nakladnik se oslobađa odgovornosti za naknadu štete ako se sporne informacije odnose na vrijednosne sudove autora čije je objavljivanje bilo u javnom interesu i iako su dane u dobroj vjeri. Pritom valja imati na umu, da sloboda izražavanja, koja obuhvaća slobodu mišljenja i slobodu poimanja i širenja informacija nije neograničena, a zaštita ugleda ili prava drugih predstavlja takva ograničenja. Pa stoga, ako bi i bila riječ o vrijednosnom sudu, ako je on izrečen na uvredljiv način nakladnik se ne oslobađa odgovornosti za štetu u smislu čl. 23/1. toč. 6. ZJP. U postupku je utvrđeno da je tužitelj kao predavač na mostarskom sveučilištu u vlastitoj nakladi štampao knjigu M. k. kao priručnik za studente Filozofskog i Pedagoškog fakulteta, time da ih neposredno prodaje na fakultetima u M. i Republici Hrvatskoj, pa se privatnim pismom obratio drugotuženiku koji je predavač filmske kulture na S. fakultetu, a po zanimanju filmski kritičar, da mu pomogne u prodaji knjige (koju je i dostavio drugotuženiku) uz razrađeni način prodaje (preko katedre bez izdavanja računa za gotovinu, bez plaćanja poreza uz proviziju). Pomno analizirajući cjelokupni sadržaj prijepornog teksta sudovi utvrđuju da je tekst započeo afirmativnim tonom koji se odnosi na navod tužitelja da studentima pruži jezgrovit i temeljiti udžbenik o filmu, time da zatim slijedi kritički osvrt kako na opremu knjige, tako i u odnosu na njezin sadržaj. Naime, potencijalnom čitatelju knjiga se prezentira kao izdanje Sveučilišta u M. čije tiskanje je potpomoglo Ministarstvo znanosti Republike Hrvatske i čiji autor je tužitelj (korice i prvi list knjige), dok u samoj knjizi nema ni retka tužiteljeva teksta, jer je cjelokupni tekst preuzet skraćivanjem iz tuđih knjiga (koje se citiraju), a koji autori se ujedno navode i kao "recenzenti knjige"; te 179 članaka iz filmske enciklopedije koji tekstovi su od strane tužitelja samo jezično mijenjani. Cijeneći pritom iskaz autora teksta, drugotuženika, da je upravo ponukan takvom prezentacijom knjige "kao prvog udžbenika kolegija M. k. izrađen u državi Hrvatskoj", te načinom njezine prodaje smatrao svojom obvezom istaći svoj sud o sadržaju i kvaliteti knjige kao određenom kulturnom proizvodu i upozoriti javnost prvenstveno studente Filozofskog i Pedagoškog fakulteta kojima je knjiga bila i namijenjena. Da je vrijednosni sud izražen u tom članku i da se isključivo odnosi samo na knjigu M. k., a ne i na tužitelja osobno proizlazi iz onog dijela članka koji su izvođeni iz cjelokupnog konteksta članka, a predstavljaju činjenični supstrat tužbe. Takva utvrđenja nižestupanijskih sudova navodi revizije ne mogu dovesti u sumnju. Stoga i revizijski sud prihvaća pravno stajalište nižestupanijskih sudova da su informacije objavljene u tom članku tj. S. s. kao i u članku G. n. r. koje se odnose na spornu knjigu odnose na vrijednosne sudove autora čije je objavljivanje bilo u javnom interesu, i da su te informacije dane u dobroj vjeri, pa su ispunjeni uvjeti iz čl. 23/1. toč. 6. ZJP. Također ovaj sud prihvaća tvrdnju nižestupanijskih sudova da je sam tužitelj plasirajući određeni kulturni proizvod trebao biti spreman na javnu kritiku tog proizvoda, a ne istu doživljavati kao osobnu, pretenciozno nazivajući knjigu M. k. kao prvim udžbenikom iz tog područja u Republici Hrvatskoj pritom se predstavljajući kao autor. Naime, već na prvoj stranici knjige odnosno korice trebao je jasno naglasiti da je priređivač i da sadržaj knjige čine članci drugih priznatih i poznatih autora iz područja filma (čije odobrenje nije ni zatražio), pa je takvim pristupio prvenstveno tužitelj sebi narušio profesionalni i osobni ugled. Kad je riječ o članku G. n. r. od 8. ožujka 1999. proizlazi da je taj članak odgovor na pismo tužitelja objavljenog u rubrici P. č., kojim se tužitelj osvrće na članak S. S. te u kojem sebe prikazuje kao moralnu osobu kršćanskog svjetonazora. Tužitelja je naime povrijedila rečenica eto toliko o "kršćaninu", čime smatra da je povrijeđen njegov vjerski integritet. Sudovi su pravilno ocijenili da se riječ kršćanin

---

⁵⁷ VS RH Rev 900/2002-2

stavljena u navodnike ne može izdvajati iz konteksta cjelokupnog teksta G. n. r., a u vezi s recenzijom knjige M. k., budući da autor teksta riječ kršćanin stavljajući ih u navodne znakove upravo ukazuje na dvostruka mjerila tužitelja koje se poziva na svoje kršćanstvo u objavljenom članku. Stoga po mišljenju i ovog suda ovakvo označavanje riječi kršćanin nije povrijeđeno pravo tužitelja na slobodu vjeroispovijedi, niti se može shvatiti kao nešto uvredljivo, što može naškoditi njegovu ugledu, časti i dostojanstvu. Stoga su nižestupanjski sudovi pravilno primijenili materijalno pravo i to čl. 23/1. toč. 6. ZJP-a kada su odbili tužbeni zahtjev tužitelja prema prvotuženiku kao nakladniku sa zahtjevom za naknadu nematerijalne štete u iznosu od 150.000,00 kn. S osnovom je odbijen i tužbeni zahtjev za isplatu materijalne štete u vidu izgubljene dobiti (neostvarenog neto dohotka od prodaje knjige), jer nisu ostvarene pretpostavke za dosudu te štete, budući da nije utvrđena uzročna veza između objavljenih tekstova i neprodanih primjeraka tužiteljeve knjige⁵⁸...Revizija nije osnovana. U dokaznom postupku je utvrđeno da su točne informacije koje je prvotuženik kao nakladnik objavio o tužitelju u V. l. 30. rujna 2002. godine, a koje su novinari saznali na javnoj sudskoj raspravi na kojoj su bili prisutni u kaznenom postupku vođenom protiv tužitelja. Utvrđeno je da osim informacija iznesenih na javnoj raspravi, drugotuženik kao raspravni sudac nije davao novinarima nikakve druge informacije, pa da bi i on bio izvor nekih informacija. Prema odredbi čl. 22/1. toč. 1. Zakona o javnom priopćavanju ("Narodne novine" broj 69/03 – pročišćeni tekst – dalje ZJP), nakladnik se oslobađa odgovornosti za naknadu štete, ako je informacija kojom je šteta učinjena točno i potpuno izvješće s rasprave na sjednici tijela javne vlasti ili javnom skupu ili je prenesena iz isprave pribavljene od tijela javne vlasti, a njezin smisao nije promijenjen uredničkom obradom. Na utvrđeno činjenično stanje niži sudovi su pravilno primijenili navedenu odredbu ZJP, kad su odbili tužbeni zahtjev u odnosu na prvotuženika, jer je utvrđeno da se radi o točnim i potpunim informacijama pribavljenim na javnoj sudskoj raspravi u kaznenom postupku vođenom protiv tužitelja⁵⁹...Prema odredbi čl. 23/1. ZJP, nakladnik se oslobađa odgovornosti za naknadu štete, ako je informacija kojom je šteta učinjena točno i potpuno izvješće rasprave na sjednici tijela javne vlasti ili javnome skupu, ili je prenesena iz isprave pribavljene od tijela javne vlasti, a njezin smisao nije promijenjen uredničkom obradom. Dakle, za oslobođenje tuženika od odgovornosti za štetu iz tog oslobađajućeg razloga potrebno je postojanje dva kumulativno ispunjena uvjeta: da je informacija kojom je šteta učinjena prenesena iz isprave pribavljene od tijela javne vlasti i da njezin smisao nije promijenjen uredničkom obradom. U reviziji se neosnovano ističe da potonji uvjet nije ostvaren jer da u spornim člancima nije točno i potpuno prenesen sadržaj materijala tiskovne konferencije Hrvatskog fonda za privatizaciju, budući da "oprema i sadržaj tuženikovih članaka potpuno su kategorični u tomu da je tužitelj doista počinio pljačku, premda je iz priopćenja s konferencije vidljivo da se radi tek o istraživanjima HFP-a." Sam pisani materijal Hrvatskog fonda za privatizaciju nosi naslov "Najveća pljačka u pretvorbi u Hrvatskoj otkrivena u Varaždinu", a tekst počinje navodima "Nakon teškog, mukotrpnog i dugotrajnog analitičkog rada ekipe stručnjaka iz V., a kasnije i iz Z., utvrdili su činjenice koje dokazuju da je otkrivena najveća pljačka u pretvorbi u državi Hrvatskoj, a ona se dogodila u V.." Dakle, u navedenom materijalu se izrijeком tvrdi da je počinjena pljačka, a što se u daljnjem tekstu isprave dovodi u svezu s poduzećem C. i tužiteljem kao direktorom tog poduzeća, te da je to dokazano. Osim toga, cijeli tekst novinskog članka pod naslovom "C. – najveća pljačka u pretvorbi" napisan je kao citat u kojem se prenosi izlaganje direktora Hrvatskog fonda za privatizaciju, Područni ured u V., sa tiskovne konferencije i ističe da je isti uvodno kazao: "Nakon teškog, mukotrpnog i dugotrajnog analitičkog rada ekipe stručnjaka iz V., a kasnije i iz Z., utvrdili su činjenice koje dokazuju da je otkrivena najveća pljačka u pretvorbi u državi Hrvatskoj, a ona se dogodila u V.." Dakle, na tiskovnoj

⁵⁸ VS RH Rev 456/2007-2

⁵⁹ VS RH Rev 957/2004-2

konferenciji HFP-a ponovoljeni su navodi iz isprave. Prema tome, u navedenom članku nisu navedene "očevidne klevetničke insinuacije koje nisu sadržane u materijalu", pa glede utvrđenja činjenice da smisao prenesene informacije nije pomijenjen uredničkom obradom nije ostvarena bitna povreda odredaba parničnog postupka iz čl. 354/2. toč. 13. Zakona o parničnom postupku – ZPP ("Narodne novine" broj 53/91 i dr.). Nadalje, u reviziji se neosnovano ističe postojanje rečene bitne povrede, a i bitne povrede iz čl. 354/1. ZPP-a, učinjene u postupku pred drugostupanjskim sudom, u svezi ocjene drugostupanjskog suda da "u konkretnom slučaju nije potrebno dokazivati da li je ili nije objavljenim člancima tužitelju prouzročena šteta, obzirom da dokazni postupak mora biti usmjeren na dokazivanje postojanja pretpostavki za oslobođenje tuženika za štetu koja je informacijom učinjena." Naime, u reviziji se upitno navodi "bi li tužitelj ili bilo koja osoba u Hrvatskoj, unaprijed odustao od zahtjeva za zaštitu časti i ugleda ukoliko je štetu uzrokovalo tijelo javne vlasti jer se istinitost isprava koje izdaju tijela javne vlasti – pa makar iste sadrže evidentne neistine i klevete – presumira, a samim time i neodgovornost nakladnika koji – bez ikakove ograde – prenosi sadržaj tih isprava?" Rečenim navodima tuženik izražava pogrešno pravno shvaćanje da je za ocjenu pitanja tuženikove odgovornosti za štetu od odlučnog značaja bilo raspraviti pitanje istinitosti, odnosno neistinitosti informacija sadržanih u materijalima Hrvatskog fonda za privatizaciju, jer nakladnik ne odgovara za štetu nastalu kao posljedicu prenošenja neistinite informacije sadržane u ispravi pribavljenoj od tijela javne vlasti. Odgovornost nakladnika u takvom slučaju može postojati samo kada se radi o informaciji koja se odnosi na osobne podatke, tajnost kojih je propisana zakonom, informacijama o maloljetnim osobama, te informacijama prikupljenim na nezakonit način, jer tada, sukladno odredbi čl. 23/4. ZJP-a ne dolazi do primjene st. 1. istog članka, a što ovdje nije slučaj⁶⁰...Na tako utvrđeno činjenično stanje nižestupanjski sudovi su pravilno primijenili materijalno pravo kada su odbili tužbeni zahtjev. Odredbom čl. 23/1. toč. 1. Zakona o javnom priopćavanju ("Narodne novine", broj 83/96, 143/98, 96/01) koji je bio na snazi u vrijeme objave spornog teksta vezano uz što se potražuje naknada, nakladnik se oslobađa odgovornosti za naknadu štete ako je informacija kojom je šteta učinjena točno i potpuno izvješće s rasprave na sjednici tijela javne vlasti ili javnom skupu, ili je prenesena iz isprave pribavljene od tijela javne vlasti, a njezin smisao nije promijenjen uredničkom obradom. Pravilno su nižestupanjski sudovi ocijenili tužbeni zahtjev neosnovanim, jer su utvrdili da je sporni tekst točno i potpuno izvješće s rasprave održane na Općinskom sudu u Zagrebu 17. ožujka 1998. što je evidentno kada se sporni tekst uspoređi sa zapisnikom o održanoj glavnoj i javnoj raspravi kod Općinskog suda u Zagrebu u predmetu Ko-365/97 17. ožujka 1998. kao i tekstom optužnog prijedloga broj Kt-8772/96 od 21. siječnja 1996. kojim je tuženik točno prenio događanje na spomenutom ročištu za glavnu raspravu. U spornom tekstu se između ostalog navodi da se D. Š. i A. J.-J. prema optužnici Općinskog državnog odvjetništva u Zagrebu terete da su počinili više kaznenih djela protiv javnog reda i pravnog saobraćaja s tim da je D. Š. radio u odvjetničkom uredu A. J.-J., a tereti se da se bavio nadriparstvom i krivotvorenjem isprava, a ti navodi odgovaraju navodima optužnog akta od 21. siječnja 1996. te zapisnika sa ročišta od 17. ožujka 1998. Isto se odnosi i na navod da je D. Š. preuzeo poslove zastupanja A. R. pri prodaji nekretnina za što je dobio 40.000 DEM, da je u jednom slučaju ispostavio račun za pružanje pravne usluge na 15.000,00 kn, iako posao nije obavljen, da je od F. D. primio predujam od 5.000 DEM i zadržao novac, da je od G. A. za zastupanje u sudskim postupcima primio 20.200,00 kn, te da se odvjetnički dvojac tereti i za to što je unatoč otkazu punomoći i dalje upotrebljavao bianco punomoći koje je potpisao A. R. te su sastavili lažnu ispravu tako što su na bianco punomoći otisnuli žigove obaju odvjetnika i takvim se krivotvorinama služili u postupku na Općinskom sudu protiv E. M.-Č.. Odnosi se to i na dio teksta u kojem se navodi

---

⁶⁰ VS RH Rev 1691/1998-2

da je D. Š. počeo raditi kod odvjetnice A. J.-J. te primati njezine stranke, da ga je ona otpustila i promijenila bravu odvjetničkog ureda, da je štambilj mogao otisnuti D. Š. dok je radio s njom, da je želeći jednom završiti poslove sa njim A. R. izjavio kako je angažirao odvjetnika M. M. i u njegovog kancelariji isplatio po dogovoru 40.000 DEM na ime troškova neuspješnog zastupanja, da je posao sa odvjetnicom i bivšim kolegom želio riješiti i F. D. od koje je D. Š. tražio da mu u stan donese 5.000 DEM te mu rukom napisao potvrdu, a posao nikada nije obavio, te da ga je F. D. 20-ak puta tražio u Zagrebu i Dubrovniku, ali novac nije uspio vratiti. Svi ti dijelovi spornog članka odgovaraju navodima iz zapisnika o održanoj glavnoj i javnoj raspravi kod Općinskog suda u Zagrebu u predmetu Ko-365/97 od 17. ožujka 1998. kao i navodima gore spomenutog optužnog akta. Smisao sporne informacije nije promijenjen uredničkom obradom, jer i po ocjeni ovog suda, naslov spornog članka po svom sadržaju, obliku i veličini slova odgovara tekstu spornog članka, jer se radi o većim novčanim iznosima kako je to pravilno cijenio prvostupanjski sud. Navodi u spornom tekstu da se vodi suđenje bivšem odvjetniku D. Š. štíćeniku Hrvatskog helšinskog odbora (dalje: HHO) odgovaraju kako navodima optužnog akta broj Kt-8772/96 od 21. 1. 1996. tako i dopisu HHO od 16. 3. 1998. iz kojeg je utvrđeno da se tužitelj obratio HHO radi zaštite svojih prava. Suprotno revizijskim navodima, navodi u spornom članku nisu ni netočni, ni nepotpuni, a niti uvredljivi već samo predstavljaju izvješće sa sudske rasprave, koje nije promijenjeno uredničkom obradom te se stoga tuženik oslobađa odgovornosti za naknadu štete koja bi objavljivanjem tog članka eventualno bila nanesena tužitelju⁶¹...Nižestupanjski sudovi odbijaju tužbeni zahtjev jer smatraju da se radi o objavljenoj informaciji koja predstavlja točno izvješće s javnog skupa (čl. 23/1. toč. 1. Zakona o javnom priopćavanju - "Narodne novine", broj 83/96 i dr.). Tužitelj revizijom pobija utvrđenje nižestupanjskih sudova da se radilo o javnom skupu s kojeg je informacija objavljena smatrajući da je pogrešno primijenjeno materijalno pravo kada je spomenuta konferencija za tisak ocijenjena kao javni skup, a ne privatni susret s novinarima. Prema odredbi čl. 2. Zakona o javnom okupljanju ("Narodne novine", broj 128/94) javna okupljanja su u smislu tog Zakona mirna okupljanja i javni prosvjedi, javne priredbe i drugi oblici okupljanja. I po ocjeni ovog suda tiskovna konferencija na koju su pozvana javna glasila tako da je toj konferenciji prisustvovalo oko 20 novinara, a koju je sazvao tadašnji predsjednik Udruge hrvatskih sudaca i na kojoj su uz njega govorile još tri osobe, a koja je održana u Novinarskom domu predstavlja javni skup. Kako prema odredbi čl. 23/1. tada važećeg Zakona o javnom priopćavanju nakladnik ne odgovara za štetu ako je informacija kojom je šteta učinjena točno izvješće s javnog skupa to je pravilno primijenjeno materijalno pravo kada je odbijen tužbeni zahtjev⁶²...Revizijskim razlozima presude nižestupanjskih sudova nisu dovedene u sumnju. Neprijeporne su naime činjenice objavljene u navedenom članku: da je tužiteljica, iako pravovremeno upoznata s obvezom dežurstva u nedjelju od 8,00 do 15,00 sati, došla na posao poslije 10,00 sati, da su neki roditelji s bolesnom djecom zatražili pomoć u službi hitne pomoći i Klinici za dječje bolesti na F., da je ravnateljica Doma zdravlja S., F. K. o tome obavijestila Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje, te da je tužiteljica svoj propust opravdala izjavom novinaru kako je bila uvjerena da je trebala biti dežurna toga dana poslije podne. Prema tome, redakcijska oprema članka nadnaslovom "Ne ponovilo se: Dječji dispanzer protekle nedjelje ujutro bez pedijatrice" i naslovom "Nigdje dežurne liječnice, bespomoćna bolesna djeca", kao i sadržaj članka, temelje se na istinitim činjenicama, koje primjenom odredbe čl. 23/1. toč. 3. ZJP-a oslobađaju nakladnika odštetne odgovornosti. Što se vrijednosnog suda o bezobzirnosti i nemarnosti tužiteljice tiče, pravilna je ocjena nižestupanjskih sudova da je takav vrijednosni sud dat u javnom interesu i u dobroj vjeri. Nije naime točna revizijska tvrdnja da se sudovi pitanjem javnog interesa i dobre vjere nisu uopće bavili, jer upravo drugostupanjski sud u

⁶¹ VS RH Rev 433/2007-2

⁶² VS RH Rev 368/2006-2

razlozima presude ističe da je zaključak novinara o bezobzirnosti i nemarnosti tužiteljice doista objektivno uvredljiv, ali da je takav vrijednosni sud dat s opravdanim razlogom u javnom interesu, i da je postupanje novinara bilo u dobroj vjeri. I ovaj revizijski sud smatra da je iznošenje nepravilnosti u djelovanju javnih službi, pa i propusta liječnika u obavljanju javne službe, u javnom interesu, pa kad je tako postupljeno i u konkretnom slučaju, objektivno uvredljiv vrijednosni sud o bezobzirnosti i nemarnosti u obavljanju javne službe, dat je u javnom interesu i dobroj vjeri, čemu svjedoči i sam nadnaslov članka "Ne ponovilo se"⁶³...Revizija nije osnovana. Sud drugog stupnja prihvatio je utvrđenje suda prvog stupnja, da je u članku objavljenom u „V. l.“ nadnevka 13. lipnja 1992. godine na kojeg je tužitelj dao svoj odgovor objavljen u istom listu nadnevka 23. lipnja 1992. godine u odnosu na predavanje tužitelja kao profesora politologije i sociologije, koji radi kao profesor na sveučilištu grada N. Y., a izvanredni je predavač na Diplomatskoj školi S. D., novinarka iznijela svoje vrijednosne sudove u odnosu na predavanje tužitelja i na način kako se on predstavio i tumačio zbivanja na prostoru bivše Jugoslavije i obnašanje vlasti po predsjedniku Republike Hrvatske Franji Tuđmanu i predsjedniku Republike Srbije Slobodanu Miloševiću prema svom izvoru kojeg je dobila sa tog predavanja i sa više predavanja budući da je tužitelj aktivno sudjelovao na raznim tribinama. Nadalje je drugostupanjski sud prihvatio utvrđenje prvostupanjskog suda da je objavljena informacija u javnom interesu i da je novinarka postupala u dobroj vjeri, a što je sukladno odredbama čl. 9/1. i čl. 13/1. tada važećeg Zakona o javnom priopćavanju ("Narodne novine", broj 83/96, u daljnjem tekstu: ZJP). Imajući na umu odredbu čl. 23/1. toč. 6. ZJP, prema kojoj se nakladnik oslobađa od odgovornosti za nadoknadu štete ako se sporne informacije odnose na vrijednosne sudove autora čije je objavljivanje bilo u javnom interesu i ako su te informacije dane u dobroj vjeri, sudovi nižeg stupnja pravilno su primijenili materijalno pravo na utvrđeno činjenično stanje kada su tužitelja odbili s tužbenim zahtjevom za nadoknadu štete⁶⁴...Ako je informacija kojom je šteta učinjena prenesena iz isprave pribavljene od tijela javne vlasti nakladnik ne odgovara zbog neistinitosti podataka navedenih u toj ispravi⁶⁵...Nakladnik se oslobađa odgovornosti ako je informacija vjerno i točno prenesena iz službenog izvješća MUP-a podijeljena novinarima na tiskovnoj konferenciji⁶⁶...

8. OBLICI POPRAVLJANJA ŠTETE OŠTEĆENIKU PRIČINJENE PUBLIKACIJOM SPORNE INFORMACIJE

Kako već rekosmo, ZM normira da se nematerijalna šteta u pravilu naknađuje objavljivanjem ispravka informacije i isprikom nakladnika, te isplatom naknade sukladno općim propisima obveznog prava, dok se materijalna odnosno imovinska šteta, dakako sukladno općim pravilima obveznog prava, naknađuje uspostavom prijašnjeg stanja, a ako ista nije u potpunosti moguća doplatom u novcu⁶⁷, odnosno ako uspostava prijašnjeg stanja nije moguća ili ako oštećenik to zahtijeva, a okolnosti danog slučaja ne opravdavaju uspostavu prijašnjeg stanja, isplatom odgovarajućeg iznosa novca oštećeniku na ime naknade štete⁶⁸. Iz navedenog je zakonskog izričaja, kao i

⁶³ VS RH Rev 808/2003-2

⁶⁴ VS RH Rev 129/2005-2

⁶⁵ VS RH Rev 1691/1998

⁶⁶ VS RH Rev 826/1998

⁶⁷ novi ZOO, čl. 1085/1. i 2.

⁶⁸ novi ZOO, čl. 1085/3. i 4.

normiranja pozitivne procesne prepostavke o kojoj je bilo riječi u poglavlju V. ovog rada, neupitno da je zakonodavčeva intencija bila da se sporovi radi naknade neimovinske štete ovakve vrste primarno rješavaju vansudskim putem pružanjem nenovčane satisfakcije oštećeniku u formi objave ispravka sporne informacije odnosno isprike kada ispravak nije moguć ili formi odgovora na objavljenju informaciju⁶⁹. No, kako rekosmo, u praksi ta intencija nije zaživjela, i gotovo se svi sporovi nastali objavom spornih informacija rješavaju u parnici te se oštećeniku, kada sud impostirani tužbeni zahtjev nađe osnovanim ili djelomično osnovanim, isplaćuje stanovita pravična novčana naknada, dakle pruža mu se novčana satisfakcija osnovom pretrpljene neimovinske štete. Pri odlučivanju o visini pravične novčane naknade parnični sud, temeljem odredbe čl. 21/3. ZM-a, aplicira odredbe ZOO-a koji normira da će isti u slučaju povrede prava osobnosti, ako nađe da to težina povrede i okolnosti slučaja opravdavaju, oštećeniku/tužitelju dosuditi pravičnu novčanu naknadu nezavisno od naknade imovinske štete, a i kad nje nema⁷⁰, da je pri odlučivanju o visini naknade dužan voditi računa o jačini i trajanju povredom izazvanih fizičkih boli, duševnih boli i straha, cilju kojemu služi ta naknada, ali i o tome da se njome ne pogoduje težnjama koje nisu spojive sa njezinom naravi i društvenom svrhom⁷¹, kao i da će i za povredu ugleda i drugih prava osobnosti pravne osobe, ako procijeni da to težina povrede i okolnosti slučaja opravdavaju, istoj također odmjeriti pravičnu novčanu naknadu nezavisno od naknade imovinske štete, a i kad nje nema⁷², što je već apostrofirano u poglavlju IV. ovog rada. Držimo velikim zakonodavčevim propustom, kojeg pri nekom budućem normiranju svakako treba korigirati, činjenicu da parnični sud pri odmjeravanju pravične novčane naknade primjenjuje kriterije propisane čl. 1100. ZOO-a umjesto da su isti normirani samim ZM-om na način na koji su bili normirani ZJP-om koji je propisivao da će pri odlučivanju o visini naknade nematerijalne štete sud voditi računa o stupnju odgovornosti nakladnika, značenju povrijeđenoga dobra i jakosti pretrpljene boli ili straha, cilju koji se naknadom želi postići, nakladi, odnosno broju slušatelja ili gledatelja na području koje svojim programom pokriva radijska ili televizijska postaja koja je objavila informaciju kojom je šteta učinjena, nastojanju nakladnika da drugim sredstvima naknadi učinjenu štetu te drugim okolnostima slučaja, ali i o tome da se njome ne pogoduje težnjama koje nisu spojive s njezinom prirodom i društvenom svrhom⁷³. Pritom posebno akcentiramo činjenicu da odredba čl. 1100. ZOO-a ne sadrži dva po našem mišljenju ponajvažnija kriterija koja su

---

⁶⁹ ZM, čl. 56. i 57.

⁷⁰ novi ZOO, čl. 1100/1.

⁷¹ novi ZOO, čl. 1100/2.

⁷² novi ZOO, čl. 1100/3.

⁷³ ZJP, čl. 21/7.

pravno esencijalna za odluku o visini pravične novčane naknade u parnicama ovakve vrste, a to su čitanost/gledanost/slušnost medija u trenutku objave informacije i nastojanje nakladnika da pričinjenu štetu promptno i na Zakonom reguliran način sanira ili djelomično sanira nenovčanim oblicima popravljajanja neimovinske štete. Naime, samorazumljivo i životno je da stupanj povrede prava osobnosti nije jednak kada se sporna informacija objavi u nekoj lokalnoj tiskovini male naklade ili u nacionalnom dnevnom visokonakladnom listu informacije iz kojeg, posredno ili neposredno, dopru i do više od milijun čitatelja, a poglavito nije jednako kada se sporna informacija objavi na nekoj lokalnoj TV stanici ili TV stanici s nacionalnom koncesijom, preko satelita često gledanoj i interkontinentalno, u svjetlu činjenice da su u Republici Hrvatskoj elektronički mediji, posebice televizije, kudikamo gledaniji no što su tiskani mediji čitani odnosno radijske stanice slušane. Drugotno, u praksi se mediji veoma često posvema oglušše na podnijeti im zahtjev za objavu ispravka odnosno isprike demonstrirajući time posvemašnji neprofesionalizam, neodgovornost, ignoriranje Zakona, pa i bahatost, a kada to i učine, gotovo nikad to ne učine na Zakonom propisani način⁷⁴, pa držimo da bi takvo nakladnikovo postupanje, uz težinu povrede prava osobnosti i čitanost/gledanost/slušnost medija u trenutku objave informacije koja je u direktnom kauzalitetu s stupnjem povrede prava osobnosti, trebale biti esencijalne kvalifikatorne okolnosti koje parnični sud mora imati u vidu pri odlučivanju o visini naknade i da bi kao takve, uz još neke ine, nužno morale biti normirane ZM-om kao *lex specialis*om. Nastavno citiramo recentnu judikaturu na poviše navedene okolnosti: *...Polazeći od utvrđenog sadržaja objavljene informacije, ovaj revizijski sud prihvaća ocjenu prvostupanjskog i drugostupanjskog suda da se radi o takvoj informaciji kojom se vrijeđa čast, ugled i dostojanstvo tužitelja i za koju nakladnik odgovara tužitelju za štetu u smislu odredaba čl. 22. Zakona o javnom priopćavanju. Što se tiče primjene čl. 23. Zakona o javnom priopćavanju, kojim su odredbama predviđeni osnovi isključenja odgovornosti nakladnika, ovaj revizijski sud, polazeći također u ovoj fazi revizijskog postupka od utvrđenja prvostupanjskog i drugostupanjskog suda o odlučnim okolnostima, prihvaća zaključak i ocjenu tih sudova, da nisu ispunjene pretpostavke temeljem kojih bi bila isključena odgovornost tuženika. Utvrđuju pritom, da nije dokazana istinitost upravo onih činjenica iznesenih u informaciji koje po svom sadržaju predstavljaju grubu povredu ugleda, dostojanstva i časti tužitelja, a nisu dokazane niti daljnje pretpostavke iz tog članka, a posebno ne one koje bi upućivale da je postupano u dobroj vjeri. Što se tiče tvrdnji iznesenih u člancima, za koje tuženik smatra da predstavljaju vrijednosne sudove, treba naglasiti da sve kada bi se i radilo o vrijednosnom sudu, ako je on izrečen na uvredljiv način, nakladnik se ne oslobađa odgovornosti za štetu u smislu odredaba čl. 23/1. toč. 6. Zakona o javnom priopćavanju. Slijedom svega izloženog, a kako je utvrđeno da su objavljenom informacijom povrijeđena zakonom zaštićena prava tužitelja (čl. 22/1. i 5. Zakona o javnom priopćavanju), a nije utvrđeno postojanje okolnosti koje bi isključivale odgovornost tuženika (čl. 23/1. toč. 3. i 6. Zakona o javnom priopćavanju) s osnovom je utvrđeno da postoji odgovornost tuženika*

---

⁷⁴ ZM, čl. 41. i 42.

za naknadu štete u konkretnom slučaju. Što se tiče visine dosuđene naknade, ovaj revizijski sud nalazi da drugostupanjski sud, utvrđujući naknadu u iznosu od 200.000,00 kn, nije primijenio materijalno pravo na štetu tuženika, već je, suprotno revizijskim navodima, temeljem svih utvrđenih činjenica koje se odnose na objavljivanje sporne informacije, uzimajući u obzir odlučne okolnosti u smislu odredbe čl. 22/7. Zakona o javnom priopćavanju odlučio o visini naknade⁷⁵...Predmet spora je zahtjev tužitelja za naknadu mu nematerijalne štete uzrokovane objavljivanjem novinskog članka naslova "Skandalozna presuda Vrhovnog suda Republike Hrvatske o S. D." u listu N. od 11. veljače 2003. godine. U ovom revizijskom stadiju postupka među strankama je i dalje sporno pitanje osnovanosti zahtjeva tužitelja, a time i visine pripadajuće naknade štete. Tuženik i dalje otklanja svoju odgovornost smatrajući da sadržaj spornog članka predstavlja izneseni vrijednosni sud autora članka, zbog čega da nema pretpostavki za naknadu štete tužitelju. Prema odredbi čl. 21/1. ZJP nakladnik koji informacijom objavljenom u javnom glasilu prouzroči drugome štetu dužan ju je naknaditi. Prema odredbi čl. 22/1. toč. 3. i 6. ZJP nakladnik se oslobađa odgovornosti za naknadu štete ako se informacija kojom je šteta učinjena temelji na istinitim činjenicama ili ako se sporne informacije odnose na vrijednosne sudove autora čije je objavljivanje bilo u javnom interesu i ako su te informacije dane u dobroj vjeri. U spornom članku naslova "Skandalozna presuda Vrhovnog suda o S. D." uz ostalo se navodi: "...a članovi i sudac J. B. kao glavni izvjestitelj... donijelo najskandalozniju presudu kojom se legalizira HDZ-ova pljačka u najpoznatijem slučaju hrvatske pretvorbe i privatizacije." "U rješenju koje obiluje netočnim navođenjem činjenica, pravničkim neznanjem i politikanstvom..." "kako bi se rješenje kojim se amnestira P., K., K., M. i ostali održalo, Vrhovni sud mora posegnuti za potpuno nelogičnim konstrukcijama i izokretanjem činjenica.". Tako napisani članak jasno je imao za cilj povrijediti ugled i čast tužitelja kao suca Vrhovnog suda Republike Hrvatske, a kako su to pravilno zaključili nižestupanjski sudovi. Naime, sam autor članka Ž. R. iskazao je kako nije imao uvid niti u spis Županijskog suda u Splitu, niti u spis Vrhovnog suda Republike Hrvatske, u kojima su donesene odluke kojima se bavi sporni članak. Zato takvo činjenično potpuno neprovjereno, a negativno komentiranje rada suca na konkretnom sudskom predmetu ne predstavlja iznošenje vrijednosnog suda, niti iznošenje informacije utemeljene na istinitim činjenicama. Naprotiv radi se o namjernom iznošenju neprovjerenih i neutemeljenih informacija s ciljem omalovažavanja tužitelja koji obavlja sudačku dužnost. Intencija članka je takva da čitateljima sugerira zaključak o politički dirigiranom suđenju, s ciljem zaštite kriminala, a što je sa stajališta suca profesionalca uvredljivo i nečasno. Zato nema pretpostavki za oslobađanje tuženika od odgovornosti za naknadu štete u smislu citiranog čl. 22/1. toč. 3. i 6. ZJP. Tuženik u tijeku trajanja postupka ničim nije dokazao da je imao konkretnog razloga povjerovati u istinitost navoda navedenih u spornom članku, niti da je poduzeo mjere u svrhu provjere njihove istinitosti, a što bi bar upućivalo na dobru vjeru u postupanju. Ovakvo uvredljivo pisanje s ciljem omalovažavanja tužitelja kao dugogodišnjeg suca svakako da je kod njega izazvalo duševne boli zbog povrede časti i ugleda, a vodeći računa o nakladi ovog tjednika (bitna je naklada, a ona je iznosila 62.000, a ne remitenda) i njegovoj čitanosti, ocjena je ovog suda da iznos od 100.000,00 kn u konkretnom slučaju predstavlja upravo primjerenu naknadu, sve u smislu odredbe čl. 21/4. i 7. ZJP, a u svezi s odredbom čl. 200. Zakona o obveznim odnosima ("Narodne novine" broj: 53/91, 73/91, 3/94, 7/96 i 112/99 – dalje: ZOO), dok je preko tog iznosa (50.000,00 kn) tužbeni zahtjev odbijen. Konkretna šteta predstavlja posebni vid štete, a koja se očituje u neugodnostima kojima je tužitelj zbog tuženikova članka bio izložen u svakodnevnom životu i kontaktu sa poznanicima i kolegama, te njihovim reagiranjem na iznesenu informaciju, a koja kao takva zavrjeđuje i novčanu naknadu kao satisfakciju uz onu objavljivanja presude⁷⁶...Ostvaren je revizijski

⁷⁵ VS RH Rev 1405/2001-2

⁷⁶ VS RH Rev 71/2006-2

razlog pogrešne primjene materijalnog prava sadržanog u odredbi čl. 22/7. Zakona o javnom priopćavanju ("Narodne novine", br. 83/96 - u daljnjem tekstu ZJP), a glede visine dosuđene naknade štete. Predmet ove parnice predstavlja zahtjev tužitelja za naknadu nematerijalne štete koju tužitelj temelji na odredbi čl. 22/5. ZJP, tvrdeći da je tuženik u tjedniku I. od 5. lipnja 1998. godine, na prvoj stranici, objavio članak pod naslovom "Novcem I.-I. G. financira vladu u sjeni", autora V. B., koji između ostalog sadrži i tekst slijedećeg sadržaja: "podzemne igre F. od L...", "dio novca iz I. G. je prebacio u privatne štedionice svojih ljudi...", "fiktivni izvoz nafte...", "utaja poreza...", "novčane transakcije kod Zagrebačke banke i Privredne banke...", "povezanost s djelovanjem obavještajnih i kontraobavještajnih službi...", "povezanost s ruskom mafijom...", "tužitelj ima izvanbračnu kćer u Moskvi...", "tužitelj je u internoj polumafijaškoj podjeli hrvatskog naftnog monopolista pod svoju kontrolu stavio i I.-P...", "pranje novca..." i dr. Nižestupanjski sudovi su ocijenili da je objavom navedene informacije povrijeđeno dostojanstvo, ugled i čast tužitelja. Prema odredbi čl. 22/1. ZJP nakladnik koji informacijom objavljenom u javnome glasilu prouzroči drugome štetu dužan ju je naknaditi. Prema odredbi čl. 23/1. toč. 3. al. 2. ZJP nakladnik se oslobađa odgovornosti za naknadu štete, ako se informacija kojom je šteta učinjena temelji na činjenicama za koje je autor imao osnovani razlog povjerovati da su istinite i poduzeo je sve potrebne mjere za provjeru njihove istinitosti, a postojalo je opravdano zanimanje javnosti za objavu te informacije i ako je postupao u dobroj vjeri. Sudovi su utvrdili da u konkretnom slučaju ne postoje okolnosti za oslobađanje nakladnika odgovornosti za naknadu štete (čl. 23/1. toč. 3. al. 2. ZJP), a što potvrđuje svojim iskazom upravo i autor spornog članka navodeći da nije imao vremena za provjeru istinitosti činjenica, pa je stoga pravilan zaključak nižestupanjskih sudova da postoji odgovornost tuženika za štetu tužitelju, temeljem odredbe čl. 22/5. ZJP. Odredbom čl. 22/5. ZJP propisano je da je nematerijalnu štetu dužan naknaditi nakladnik koji informacijom o osobnom ili obiteljskom životu, ili nekom drugom informacijom, objavljenom u javnome glasilu povrijedi privatnost, dostojanstvo, ugled, čast ili koje drugo Ustavom ili zakonom zaštićeno pravo osobe. Kod odlučivanja o visini naknade nematerijalne štete sudovi su dužni voditi računa o stupnju odgovornosti nakladnika, značenju povrijeđenog dobra, jakosti pretrpljene boli, cilju koji se naknadom želi postići, nakladi, te svim drugim okolnostima, ali i o tome da se njome ne pogoduje težnjama koje nisu spojive s njezinom prirodom i društvenom svrhom (čl. 22/7. ZJP). Osnovano stoga revident prigovara dosuđenoj visini štete, jer imajući u vidu sve utvrđene činjenice i okolnosti nižestupanjskih sudova iz odredbe čl. 22/7. ZJP, a osobito da tužitelj osobno nije tražio ispravak objavljene informacije, unatoč tome što se radilo o teškim inkriminacijama koje povređuju čast, ugled i dostojanstvo tužitelja, ovaj sud smatra da iznos u visini od 100.000,00 kn predstavlja primjerenu novčanu naknadu tužitelju za pretrpljenu štetu, obzirom na cilj i društvenu svrhu, koja se tom naknadom želi postići. Naime, glede visine naknade koju je odmjerio sud drugog stupnja, valja istaći da je naknada po ocjeni ovog revizijskog suda odmjerena u nerealno visokim okvirima, posebno kad se imaju u vidu naprijed navedene okolnosti iz odredbe čl. 22/7. ZJP, pa stoga odmjerena naknada u navedenom iznosu predstavlja u konkretnom slučaju pravu satisfakciju za ovakav oblik i težinu duševnih boli⁷⁷ ...Predmet spora je zahtjev tužiteljice na naknadu nematerijalne štete prouzročene od strane tuženika kao nakladnika dnevnog lista „J. I.“, time što je u člancima objavljenim 18. siječnja 2003., zatim 23. listopada 2003. i 6. ožujka 2004. teško povrijedio privatnost, dostojanstvo, ugled i čast tužiteljice. Prema dosadašnjem rezultatu postupka bila bi prihvatljiva utvrđenja sudova glede postojanja osnovanosti osnove predmetnog zahtjeva. Međutim, u pogledu dosuđene visine pravične novčane naknade, zbog pogrešne primjene materijalnog prava, činjenično stanje ostalo je nepotpuno utvrđeno (čl. 395/2. ZPP). Naime,

---

⁷⁷ VS RH Rev 2084/2000-2

prvostupanjski sud u razlozima svoje odluke izričito navodi da po „mišljenju suda, prema okolnostima slučaja, pretrpljene duševne boli i strah opravdavaju dosuđenje novčane satisfakcije, sukladno općim propisima obveznog prava, što znači primjenom čl. 200. ZOO“. Međutim, odredbom čl. 21/7. Zakona o javnom priopćavanju ("Narodne novine", broj 83/96., 105/97., 143/98., 20/00., 96/01. i 69/03. – dalje: ZJP) koju je u ovom slučaju trebalo primijeniti, propisan je širi krug kriterija koje su sudovi trebali imati na umu prilikom odlučivanja o visini pravične novčane naknade nego što je to propisano odredbom čl. 200. Zakona o obveznim odnosima ("Narodne novine", broj 53/91., 73/91., 3/94., 7/96., 112/99. i 88/01. – dalje: ZOO). Tako je pored jačine duševnih bolova i straha, značenju povrijeđenog dobra i cilju koji se naknadom želi postići, drugim okolnostima slučaja, ali i o tome da se njome ne pogoduje težnjama koje nisu spojive s njezinom svrhom, pri odlučivanju o visini naknade propušteno utvrditi stupanj odgovornosti nakladnika, nakladu i konačno to je li nakladnik nastojao drugim sredstvima popraviti učinjenu štetu. Činjenice vezane uz izložene dodatne kriterije zbog pogrešnog pravnog pristupa sudovi nisu utvrdili, a one su bitne pri odlučivanju o iznosu odštete. Tako je primjerice opravdano pretpostaviti da će šteta biti veća ako je informacija kojom je šteta prouzročena dostupna većem broju čitatelja, tj. valja imati na umu da je riječ o mediju koji djeluje na nacionalnoj razini. Također valja imati na umu da su iznesene tvrdnje u odnosu na privatnost tužiteljčina života, u rečenom listu, ponavljane u tri navrata. U ovom slučaju objavljeni su podaci o tužiteljici kao osobi u dobi od 13 godina, koja je prijevarno dovođena u stan, gdje su joj osumnjičenici za počinjena kaznena djela davali drogu, seksualno je iskorištavali i snimali je video kamerom. Objavljujući podatke o tome u dnevnom listu teško je povrijeđena njena privatnost, čast i ugled. Takvo postupanje medija tužiteljicu dodatno teško pogađa, jer ni jedna osoba nije dužna trpjeti višestruko objavljivanje privatnih podataka u odnosu na nju. To je dodatna okolnost koja utječe na iznos naknade. Pogotovo kad je riječ o osobi koja nije javna osoba. Prema tome valja imati na umu i da je tužiteljica maloljetna pa ta činjenica od medija zahtijeva dodatnu obzirnost prilikom pisanja o pojedinom slučaju. Takvu obzirnost tuženik u konkretnom slučaju nije pokazao. Naprotiv, moglo bi se govoriti upravo o suprotnom ponašanju koje nije dopustivo i mora za posljedicu imati i veću odgovornost nakladnika. Medijima je dopušteno izvješćivati o svim događajima. Oni neće biti odgovorni ako o nekoj osobi pišu i u negativnom kontekstu. Međutim, kad se utvrdi da to pisanje nema podlogu u činjenicama, ili da se kao što je to u ovom slučaju grubo zadire u privatnost, dostojanstvo, čast i ugled, mediji moraju biti svjesni ozbiljnih posljedica koje takvo pisanje znači za osobu o kojoj se na taj način izvješćuje javnost. Za osobe koje nemaju atribut javnih, dakle, za privatne osobe mediji moraju biti dodatno oprezni kad pišu (izvješćuju) o njihovim životnim događajima. Takvi ljudi mogu biti time više pogođeni od javnih osoba, koje moraju biti spremne i na veću kritiku. Zato takve privatne osobe imaju pravo da ih se pusti na miru. Ako to mediji ne poštuju, već koriste njihove životne događaje na način da duboko zadiru u njihovu privatnost, dostojanstvo, ugled i čast, tada im se nanosi duševna bol za koju nakladnik treba platiti primjerenu pravičnu novčanu naknadu, zavisno od svih okolnosti slučaja⁷⁸...Na dan objavljivanja članka naklada Glasa Slavonije iznosila je 9.746 primjeraka, a radi se o novinama koje se u lokalnim razmjerima čitaju od strane velikog broja čitatelja. Pravilno su sudovi nižeg stupnja postupili kada su prihvatili tužbeni zahtjev. Prema odredbi čl. 13/2. ZJP javna glasila dužna su poštovati privatnost, dostojanstvo, ugled i čast građana, a poglavito djece, mladeži i obitelji. Utvrđeno je da tuženik u konkretnom slučaju nije poštivao privatnost, dostojanstvo, ugled i čast maloljetne tužiteljice. Objavio je podatke o privatnosti djevojčice od svega 13 godina života što je kod nje izazvalo trajnu duševnu bol. Nakladnik koji informacijom objavljenom u javnome glasilu prouzroči drugome štetu dužan ju je naknaditi (čl. 22/1. ZJP). Nematerijalnu

---

⁷⁸ VS RH Rev 646/2007-2

štetu dužan je naknaditi nakladnik koji informacijom o osobnom ili obiteljskom životu, ili nekom drugom informacijom objavljenom u javnome glasilu povrijedi privatnost, dostojanstvo, ugled, čast ili koje drugo Ustavom ili zakonom zaštićeno pravo osobe (čl. 22/5. ZJP). Nematerijalna šteta nadoknađuje se u smislu odredbe čl. 22/4. ZJP, između ostalog, isplatom pravične novčane naknade za pretrpljene bolove i strah, ako jakost i trajanje bolova i straha to opravdavaju, sukladno općim propisima obveznoga prava... Dosuđeni iznos od 120.000,00 kn za pretrpljeni duševne boli i za strah predstavlja i prema pravnom shvaćanju ovog suda pravičnu novčanu naknadu, a s obzirom na kriterije iz čl. 22/7. ZJP i čl. 200. ZOO, koje su sudovi nižeg stupnja primijenili, uzimajući u obzir sve okolnosti konkretnog slučaja, posebno činjenicu da je tužiteljica u vrijeme objave članka imala svega 13 godina i da je kod nje objava članka izazvala osjećaj poniženosti, osramoćenosti, izloženosti ruglu i odbačenosti od sredine u kojoj živi, a što se zaista i dogodilo⁷⁹ ...U ovom stadiju postupka prijeporna je samo visina naknade nematerijalne štete. U postupku je utvrđeno da je u javnom glasilu – „V. l.“ objavljena informacija i to u dnevniku od 1. ožujka 2003. na naslovnoj stranici naslov: „Z.: Otkriveno seksualno zlostavljanje u O. P. M. – skandal – roditelji optužili vjeroučitelja za pedofiliju – ravnatelj je slučaj pokušao zataškati, a vjeroučitelj K.N. premješten je u bjelovarsku školu“, a na str. 3. istog broja pod naslovom: „S.: seksualno zlostavljanje u O. P. M., navodi se da je vjeroučitelj desetogodišnjacima kao temu za sastavke zadavao spolne organe, da je tražio da djeca crtaju golog A. i E., a nekim fizičkim razvijenim djevojčicama da je preporučivao da ako ih netko bude pipkao da to ne kažu roditeljima, a u broju od 12. ožujka 2003. na naslovnici istog dnevnika otisnut naslov: „S., Z.: nakon napisa u „V. l.“ K. povukao osumnjičenog vjeroučitelja“, a na str. 5. istog broja tiska pod naslovom: „Optužba za pedofiliju – predstojnik K. ureda priznao da je K.N. pogriješio, K. vjeroučitelju zabranio rad s djecom“; te da je u broju od 13. ožujak 2003. objavljen tekst pod naslovom: „O.Š. P. M.: ne smanjuje se bura zbog optužbe za pedofiliju, prijavljen još jedan profesor“, da je tužitelj K. N., koji je u odnosno vrijeme radio u školi O.Š. P. M., zbog navedenih natpisa trpio duševne boli koje su u uzročnoj vezi s objavljenim informacijama u „V. l.“, zbog čega se tužitelj liječio, da je riječ o duševnim bolovima i njihovim pojavnim oblicima (intra-psihičke napetosti i emocionalna doživljavanja) iznimno stresnog i teškog karaktera. Cijeneći izložena utvrđenja nižestupanjski sudovi su temeljem odredbe čl. 21. Zakona o javnom priopćavanju ("Narodne novine", broj 69/03 – pročišćeni tekst – dalje: ZJP) djelomično prihvatili tužbeni zahtjev, tako da su obvezali tuženu da tužitelju naknadi nematerijalnu štetu od 80.000,00 kn, a odbili tužbeni zahtjev u preostalom dijelu od 320.000,00 kn, kod čega su sudovi cijenili težinu i prirodu duševnih boli, da su povrijeđena dobra tužitelju vezana uz njegov profesionalni život i orijentaciju kao vjeroučitelja, da je navedena informacija o tužitelju kao pedofilu objavljena u tri broja visokotiražnog dnevnika, kao i činjenicu da je tužitelj odbio naknadnu ponudu tuženika da se objavi i njegovo viđenje slučaja. Odredbom čl. 21/1. ZJP-a propisano je da je nakladnik dužan drugome naknaditi štetu koju informacijom objavljenom u javnom glasilu prouzroči. Prema odredbi st. 4. čl. 21. ZJP-a, nematerijalna šteta nadoknađuje se ispravljanjem netočne informacije, objavljivanjem ispravka informacije, te isplatom pravične novčane naknade za pretrpljene bolove i strah, ako jakost trajanje bolova i straha to opravdavaju sukladno općim propisima obveznog prava. A prema odredbi st. 5. istog članka nematerijalnu štetu dužan je naknaditi nakladnik koju informaciju o osobnom ili obiteljskom životu, ili nekom drugom informacijom objavljenom u javnom glasilu povrijedi privatnost, dostojanstvo, ugled, čast ili koje drugo Ustavom ili zakonom zaštićeno pravo osobe. Prema ocjeni revizijskog suda nižestupanjski sudovi su djelomično na štetu tužitelja pogrešno primijenili materijalno pravo glede dosuđene visine naknade nematerijalne štete. Cijeneći kroz citirane zakonske odredbe izložena utvrđenja, napose da je u javnom glasilu tuženika

---

⁷⁹ VS RH Rev 634/2007-2

tužitelj, koji u školi obavlja posao vjeroučitelja, prikazan kao pedofil, da je o tome u glasilu tuženika pisano u tri broja, da se takova nedokazana informacija štetno odrazila na duševno zdravlje tužitelja, te na njegovo profesionalno zanimanje – vjeroučitelja, prema prosudbi revizijskog suda realnim se prikazuje tužitelju dosuditi naknadu nematerijalne štete u ukupnom iznosu od 120.000,00 kn⁸⁰ ...Odredbom iz čl. 13/1.i 2. ZJP propisano je da su javna glasila dužna objavljivati točne, cjelovite i pravodobne informacije, poštujući pravo javnosti da budu upoznata o događajima, pojavama, osobama, predmetima ili djelatnostima te da su dužna poštovati privatnost, dostojanstvo, ugled i čast građana, a poglavito djece, mladeži i obitelji. Odredbom iz čl. 22/1. ZJP propisano je da nakladnik koji informacijom objavljenom u javnom glasilu prouzroči drugom štetu, dužan je ovu naknaditi, s time da se prema odredbi čl. 4. iste odredbe, nematerijalna šteta nadoknađuje ispravljanjem netočne informacije, objavljivanjem ispravka informacije i isprikom, ako jakost i trajanje bolova i straha to opravdavaju te isplatom pravične novčane naknade za pretrpljene boli i strah, sukladno propisima obveznog prava. Predmetna informacija bila je netočna, objavljena je putem radija više puta tijekom dana kao vijest, slušanost radija na kojem je objavljena pokriva veliko područje pa je tuženik bez svake sumnje povrijedio čast i ugled tužitelja koji je bio prozvan u toj vijesti jer se u to vrijeme nalazio na mjestu načelnika Odjela ... PU K. i kao takav odgovoran za pravilan i zakonit rad svojih službi te poznat velikom broju ljudi i mještana D. R. gdje i sam tužitelj živi a gdje je slušanost tuženika velika. Tuženikova odgovornost leži u tome što nije poduzeo potrebne mjere glede utvrđivanja vjerodostojnosti informacije koju je objavio široj javnosti, a što je po zakonu bio dužan učiniti prije objave čime nije postupio u dobroj vjeri, zbog čega se on ne može osloboditi svoje odgovornosti (čl. 23. ZJP). Tuženik je doduše na zahtjev tužitelja objavio ispravak informacije, no u skraćenom obliku i nepotpuno pa se ne može smatrati da je takvim ispravkom bitno smanjio posljedice koje je prijeporna neistinita informacija imala po tužitelja. Cijeneći stoga sve utvrđene činjenice i navedene okolnosti tužitelju pristoji pravo na novčanu satisfakciju s osnove pretrpljenih duševnih boli zbog povrede časti i ugleda, pa se, sukladno čl. 200. st. 2. ZOO, ocjenjuje primjerenom naknada po toj osnovi u visini od 60.000,00 kn. Kako je stoga tužitelju pobijanom presudom dosuđen iznos od 25.000,00 kn. valjalo je djelomično prihvatiti njegovu reviziju i pobijanu presudu djelomično preinačiti te tužitelju dosuditi još iznos od 35.000,00 kn sa pripadajućom kamatom na taj iznos⁸¹ ...Revizija je djelomično osnovana. Predmet ovog spora je naknada nematerijalne štete zbog povrede privatnosti, dostojanstva, ugleda i časti u smislu čl. 22. Zakona o javnom priopćavanju ("Narodne novine", broj 69/03. – pročišćeni tekst – dalje ZJP), koju je tuženik kao nakladnik prouzročio tužitelju informacijama objavljenim u tjedniku „N.“ od 14. siječnja 2003. u članku objavljenom pod naslovom „...“. Ocjenjujući pravilnost i zakonitost pobijane presude u granicama razloga određeno navedenih u reviziji (čl. 392. a ZPP-a), ovaj je sud ocijenio da su nižestupanjski sudovi pogrešno primijenili materijalno pravo kada su odlučili da primjerenu naknadu tužitelju za pretrpljenu nematerijalnu štetu predstavlja iznos od 40.000,00 kn. U postupku je utvrđeno da se u članku nedvosmisleno navodi da je tužitelj, kao jedan od čelnih ljudi protuobavještajne službe vojno sigurnosne agencije naredio prisluškivanje „N.“ te da je tom informacijom povrijeđeno dostojanstvo, ugled i čast tužitelja. Nižestupanjski sudovi su pravilno ocijenili da autor navedenog članka ne argumentira sporni navod, već na objektivno uvredljiv način prikazuju tužitelja. Nadalje je utvrđeno da je tekst članka napisan bez prethodne provjere, podoban da izazove javni prezir, prijekor i omalovažavanje i da je narušio ugled i profesionalni dignitet tužitelja. Sudovi su utvrdili i okolnosti koje ukazuju na koji način se kod tužitelja u privatnom životu negativno odrazilo objavljivanje spornog članka. U ovoj fazi postupka sporna je upravo visina dosuđene naknade na temelju odredbe čl. 22/7. ZJP. Javna glasila dužna su objavljivati točne

---

⁸⁰ VS RH Rev 232/2007-2

⁸¹ VS RH Rev 183/2006-2

informacije i poštovati dostojanstvo i ugled građana. Navedenim informacijama grubo se vrijeđa i umanjuje ugled tužitelja. Dovodi se u pitanje njegov moral, imputira nepoštivanje pozitivnih zakonskih propisa te arbitrarnost u postupanju, dakle odriču mu se kvalitete koje mora imati upravo osoba koja obnaša dužnost, čime je dovedeno u pitanje povjerenje u tužitelja, kako od strane pretpostavljenih u službi, tako i od strane obitelji, prijatelja i poznanika kao i ostalih građana, a sve bez prethodnih provjera o postojanju činjenica, kako to nalažu pravila novinarske struke. Uz navedeno, informacija je objavljena u tjedniku s visokom nakladom i s velikim brojem čitatelja. Stoga, pravilnom primjenom odredbe čl. 21/1. i st. 7. ZJP, uzimajući u obzir sve pravno odlučne okolnosti te značenje i težinu povrede časti i ugleda tužitelja, primjerena visina naknade nematerijalne štete, po ocjeni ovog suda, iznosi 100.000,00 kn. Kako je pravomoćno dosuđeno 40.000,00 kn, valjalo je djelomično prihvatiti reviziju tužitelja i dosuditi još razliku od 60.000,00 kn, a u ostalom dijelu reviziju odbiti kao neosnovanu⁸²...Predmet spora je zahtjev tužitelja za naknadu nematerijalne štete za duševne bolove koje je pretrpio jer je tuženik kao nakladnik u dnevnim novinama «Slobodna Dalmacija» objavio dva članka, pod naslovom C. podnesite ostavku» i «Sramna politička amnestija» u kojima se komentira presuda Vrhovnog suda Republike Hrvatske broj Kž-216/02 od 28. studenog 2002. godine. Sadržaj tih članaka svodi se na vrijeđanje sudaca, članova vijeća, koji su sudjelovali u donošenju odluke, a među kojima je i tužitelj. U tim člancima je navedeno da je Vrhovni sud Republike Hrvatske donio skandalozno rješenje kojim se legalizira HDZ-ova pljačka u najpoznatijem slučaju pretvorbe i privatizacije na hrvatski način. Za članove vijeća je navedeno da su «dobili zadaću i odradili je na najprljaviji mogući način». Treba reći da je u tim člancima posebno grubo oklevetana predsjednica vijeća, za koju je navedeno da je karijeru gradila najprije na odanosti Partiji, a zatim HDZ-u, te da je navedena odluka donesena pod njezinim predsjedanjem (cinično je okarakterizirana kao «kadar poznati borac za pravnu državu») i Tuđmanova predsjednika Vrhovnog suda M. V., te «uz pomoć suca J. B.». Imajući na umu stupanj odgovornosti tuženika, uvredljivo pisanje s ciljem omalovažavanja tužitelja kao dugogodišnjeg suca, nakladu tjednika u kojem su sporni članci objavljeni (66.681, odnosno za drugi članak 73.515 primjeraka), tužitelj je očito trpio duševne boli zbog povrede časti i ugleda u sredini u kojoj živi, a posebno s obzirom na časnu funkciju suca koju obnaša. Uzimajući u obzir sve okolnosti slučaja i kriterije propisane u čl. 21/4. i 7. Zakona o javnom priopćavanju («Narodne novine» broj 69/03 – pročišćeni tekst), i one u čl. 200. Zakona o obveznim odnosima («Narodne novine» broj 53/91,73/91, 3/94, 7/96 i 112/99) svota od 80.000,00 kuna koja je dosuđena tužitelju predstavlja primjerenu pravičnu naknadu i prema ocjeni ovog suda, pa je tužbeni zahtjev preko toga iznosa (za svotu od 220.000,00 kn) osnovano odbijen⁸³... Naposljetku, valja pripomenuti da se nakladnik ne može ekskulpirati od deliktne odgovornosti spram oštećenika isticanjem prigovora da su sporne informacije prethodno već publicirali ini mediji: ...Nije prihvatljivo pravno shvaćanje tuženika da njegova odgovornost ne postoji zbog toga što su informacije kojima je tužiteljici nanesena šteta objavljene detaljnije i u većem opsegu u Jutarnjem listu i u Večernjem listu više od mjesec dana prije nego što je te iste informacije objavio tuženik. Tuženik nije bio oslobođen obveze poštivanja privatnosti, dostojanstva, ugleda i časti maloljetne tužiteljice zbog toga što su određeni podaci o njoj već bili objavljeni u drugim javnim glasilima. Obaveza poštivanja vrijednosti određenih u čl. 13/2. ZJP odnosi se na svako javno glasilo i na svakog nakladnika. Nezakonito postupanje jednog nakladnika ne može imati za posljedicu da isto takvo nezakonito postupanje drugog nakladnika postane dopušteno. Temeljem činjenice da je jedno javno glasilo ili više njih povrijedilo privatnost,

---

⁸² VS RH Rev 677/2006-2

⁸³ VS RH Rev 284/2006-2

dostojanstvo, ugled i čast određene osobe ne može se izvoditi zaključak da onda to mogu bez ikakve odgovornosti činiti i sva druga javna glasila. Protupravno ponašanje jedne osobe ne isključuje protupravnost radnji druge osobe. Utvrđeno je vještačenjem da je svaki objavljeni članak u različitim novinama predstavljao poseban (sam za sebe) traumatski događaj za tužiteljicu. Sudovi nižeg stupnja su imali na umu i činjenicu da su Glas Slavonije lokalne novine, koje se čitaju u velikom broju upravo u sredini u kojoj tužiteljica živi i u kojoj se kreće⁸⁴ ...

9. ZAKLJUČAK

Za naknadu je štete pričinjene publiciranjem spornih informacija u medijima odgovoran nakladnik pa se oštećenici istom u svojstvu odgovorne osobe trebaju obratiti u slučajevima kada smatraju da im je objavom neke informacije pričinjena šteta. Nastali spor oštećenici mogu pokušati riješiti vansudskim putem, obraćanjem nakladniku s odštetnim zahtjevom u intenciji sklapanja vansudske nagodbe, ili sudskim putem, ustajanjem s tužbom radi naknade štete protiv nakladnika u svojstvu pasivno legitimirane osobe. U slučaju potonjeg, prethodno se istom moraju obratiti s zahtjevom za objavu ispravka sporne informacije odnosno isprike kada ispravak nije moguć u roku od 30 dana računajući od dana objave informacije, a s tužbom radi naknade štete mogu ustati u roku od tri mjeseca od dana saznanja za objavu informacije kojom je šteta prouzročena. Šteta pričinjena objavom spornih informacija može biti imovinska i neimovinska, a pretrpjeti je mogu kako fizičke, tako i pravne osobe koje su također legitimirane potraživati naknadu štete pri utvrđivanju koje se primjenjuju opća pravila obveznog prava. Nakladnik u parnici, u procesnom svojstvu tuženika, odgovara po načelu kulpoznosti, i to načelu predmnijevane krivnje koja se predmnijeva u stupnju obične nepažnje, a na oštećeniku u procesnom svojstvu tužitelja leži teret dokazivanja egzistencije inih pretpostavaka nakladnikove deliktne odgovornosti, dok na nakladniku leži teret dokazivanja *ekskulpacijskih razloga* normiranih Zakonom uspješnim dokazivanjem kojih se može ekskulpirati od odštetne odgovornosti i u slučajevima u kojima je oštećenik publikacijom informacija u mediju štetu doista i pretrpjeo. Neimovinska se šteta u pravilu naknađuje objavljivanjem ispravka informacije i isprikom nakladnika, te isplatom pravične novčane naknade, dok se imovinska šteta naknađuje uspostavom prijašnjeg stanja, ili ako ista nije u potpunosti moguća doplatom u novcu, odnosno ako uspostava prijašnjeg stanja nije moguća ili ako oštećenik to zahtijeva, a okolnosti danog slučaja ne opravdavaju uspostavu prijašnjeg stanja, isplatom odgovarajućeg iznosa novca oštećeniku na ime naknade imovinske štete, sve sukladno općim propisima obveznog prava.

---

⁸⁴ VS RH Rev 634/2007-2

